

Vodník a stará panna

(aneb Co dokáže pořádná facka)

Na Malém náměstí v Broumově, dříve Floriánském, bydlela kdysi stará panna. Jednou chtěla jít na mši o desáté, když narazila na mužíčka v zeleném kabátu. Seděl na kamenných schodech, po kterých měla jít, a neustále vykřikoval: "Oběs se, oběs se!"

Od té doby od něj neměla pokoj, protože svoje slova opakoval při každé příležitosti. Žena už byla naprosto otupělá, a natolik se dostala pod jeho vliv, že podlehla jeho naléhání, a rozhodla se vykonat, k čemu ji nabádal. K jejímu štěstí byl ale nablízku kovář ze sousedství, který uslyšel ránu, jak odkopla židli. Přišel ještě včas, odřízl provaz a vrazil staré panně tak silný políček, že přišla k sobě. Hned začala vyprávět o svém soužení, a byla kováři nesmírně vděčná nejen za to, že ji zachránil, ale také z toho důvodu, že ji vyslechl.

Líčila mu, jak jí zelený mužíček pronásledoval, jak jí stále našeptával, aby se oběsila, až už byla bez vlastní vůle a nedokázala vzdorovat. Od této chvíle měla od vodníka naprostý pokoj, protože svěřila své tajemství další osobě, a tím se dostala ze zlé moci.

Vysvětlivky

1 - Nejprve se podívejme na mapu Broumova, kde se děj odehrával.

Stará panna bydlela na Malém náměstí (A), kterému se kdysi říkalo Floriánské, neboť na náměstíčku se dodnes nachází socha svatého Floriána, kterého mezi soškami svatých poznáte vždy tak, že má po svém boku džbán, či jinou nádobu, ze které vylévá vodu. Florián zahynul v Lorchu (menší rakouská vesnička), 4. května 304 a stal se prvním rakouským katolickým mučedníkem, a posléze světcem. V té době Horní Rakousy patřily do římské provincie Noricum, později začleněné k Panonii. V letech 303 a 304 vydal římský císař Dioklecián verdikty opravňující popravu křesťanů. Stalo se tak i poblíž Lince v Lorchu. Když se o tom Florián dověděl, spěchal jim do Lorchu na pomoc. Byl však prozrazen, zatčen a mučen, aby se zřekl Krista. Jelikož tak neučinil, byl vydán soudem do rukou kata. Onoho dne 4. května mu byl na krk přivázán mlýnský kámen a Florián byl svržen do řeky Enže poblíž Lorchu. Jeho tělo našla vdova Valérie a

Malé náměstí v Broumově
(kdysi zvané Floriánovo)

Florián byl pohřben. Na onom místě byl časem vystavěn kostel a benediktinský klášter, později přejmenovaný na St. Florian. Svatý Florián nepatří mezi nejznámější světce, což je připisováno tomu, že byl znám většinou jen mezi vesničany, a že se pohyboval na území pozdější Rakouské monarchie. Jeho ostatky byly v 11. století exhumovány, rozděleny a rozvezeny na různá místa, část do Říma a mnoho menších částí na různá místa střední Evropy (Krakow, chrám sv. Víta v Praze, katedrála sv. Václava v Olomouci, kostely Kladno, Jaroměř, Havlíčkův Brod, Horní Roveň). Věřilo se totiž, že tyhle maličké kousky Floriánových ostatků ochrání města před požáry,

poněvadž Florián byl svržen do vody a stal se tak patronem hasičů.

Pověst praví, že Zelený mužiček (vodník) seděl na kamenných schodech, kudy chtěla jít stará panna na mši. V Broumově se od středověku nachází několik kostelů, a ve všech se jistě konaly mše.

Kostel svatého Václava (B) - protestantský kostel ze 17. století, kam to stará panna měla pár desítek metrů, ale na cestě k němu žádné schody nevedou, proto je vyloučeno, že by šla sem.

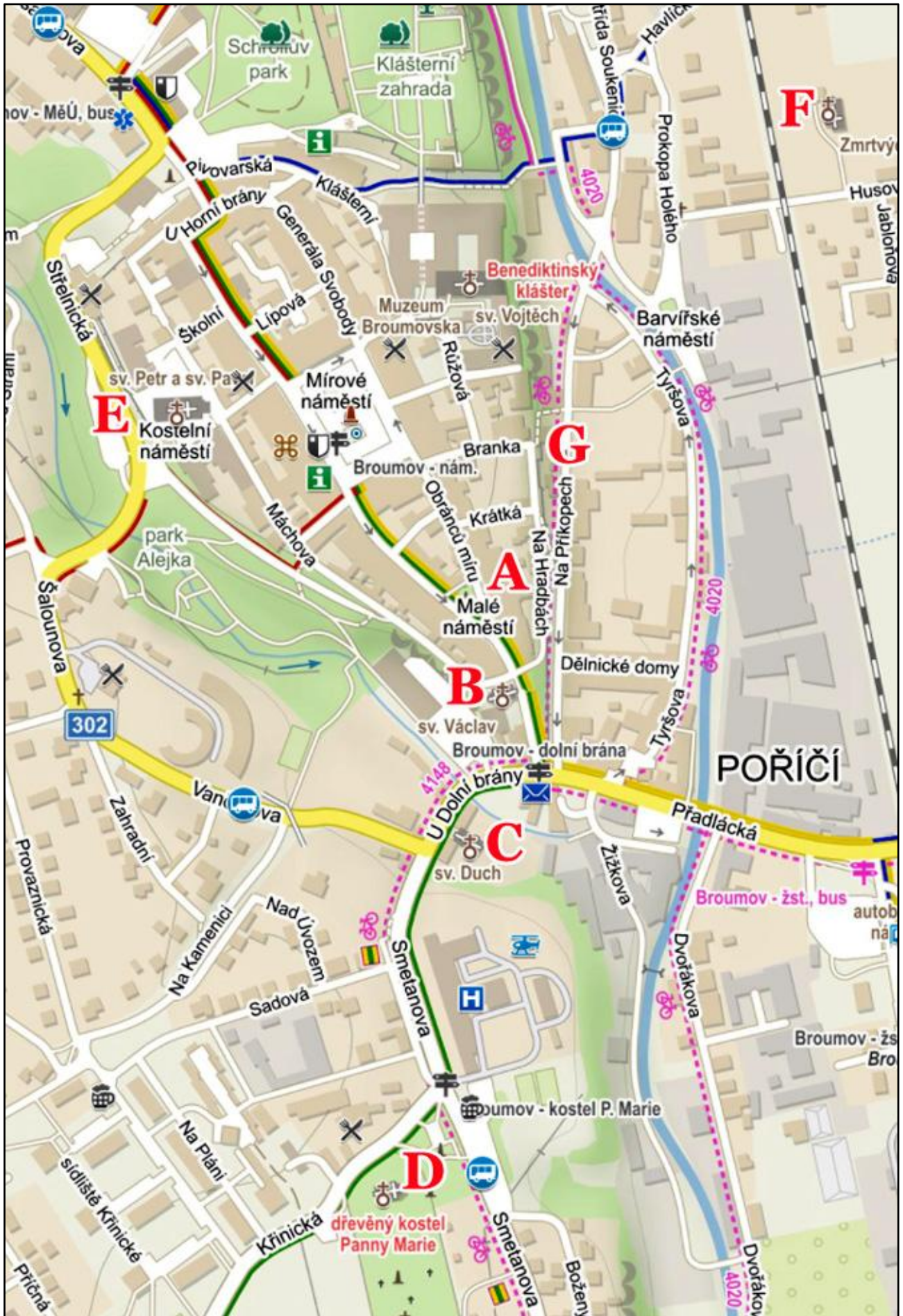
Kostel svatého Ducha (C) - barokní kostel původně z 15. století, kam to stará panna měla z kopce dolů asi tak 300 metrů, ale ani tady nejsou cestou žádné schody. Navíc šlo o špitální kostelík vedle chorobince (nemocnice), kde docházelo k nepravděpodobnému loučení se zesnulými, kteří končili právě v nemocnici.

Dřevěný kostelík Panny Marie (D) - zde se pravidelné mše sice konaly, ale ani sem na cestě mezi Malým náměstím a kostelíkem, asi 600 metrů, nejsou žádné kamenné schody.

Kostel svatého Petra a Pavla (E) - katolický kostel ze 14. století pravidelné mše míval a má dodnes. Od Malého náměstí je vzdálen pouhých 400 metrů, stačí přejít Velké náměstí, ale ani zde nejsou cestou žádné schody.

Kostel Zmrtvýchvstání (F) - se od Malého náměstí nachází nejdál, necelý 1 km, a cestou k němu je dokonce kamenné schodiště, které se nachází na městských hradbách nedaleko pod Malým náměstím (G). Stejně tak dole pod hradbami nedaleko teče řeka Stěnava, což nahrává myšlence, odkud že se vzal na schodech vodník. Jenže ouha, tento protestantský luteránský, později husitský, kostel byl vystavěn až v roce 1903 (pověst by musela tedy vzniknout až po tomto roce).

I já jsem tedy z toho teď jelen, do jakého kostela to vlastně stará panna zamířila, když cestou šla po kamenných schodech.

2 - Mše o desáté, jak napovídá slovní obrat, šlo s největší pravděpodobností o pravidelnou mši v neděli v deset hodin dopoledne. Název mše pochází z původní latinsky zpívané liturgie "Ite, missa est" (doslova: Jděte, propuštěna je), což se kdysi zřejmě vztahovalo ke shromáždění věřících. Samotná mše má dvě části. První je bohoslužba slova (předčítání biblických textů z Písma), a druhá je bohoslužba oběti Kristově (včetně zpěvů). V kostelech patřících církvi katolické smí bohoslužbu provádět pouze biskup nebo vysvěcený kněz. Co se týče hodiny desáté, není nikde stanovena předpisem, spíše jde o zvyklost pocházející ze středověku, kdy se čas přizpůsoboval tomu, že po ranním probuzení musel prostý lid nejprve obstarat krmení dobytka. Dodnes se tedy nejčastěji mše pro veřejnost pořádá v kostelích v neděli v deset hodin, ale nemusí to být určitě pravidlem.

Milan Škoda (25. 05. 2022)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda